

Hallituksen esitys Eduskunnalle työntekijäin eläkemaksua koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että työ- tai virkasuhteessa taikka muussa palvelussuhteessa olevat henkilöt osallistuvat ansioeläketurvan kustantamiseen työntekijäin eläkemaksulla. Työntekijäin eläkemaksun määrä olisi vuonna 1993 3 prosenttia veron ennakonperinnän alaisesta palkasta. Maksun pidättämisestä ja tilitämisestä huolehtii työnantaja. Esitys sisältää lakiehdotukset myös valtion ja kunnallisen

eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden osallistumisesta ansioeläketurvan kustantamiseen.

Esitys liittyy osana 29 päivänä marraskuuta 1991 tehtyyn tulopoliittiseen sopimukseen 1992—1993.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1993 alusta ja olemaan voimassa vuoden 1993 loppuun.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	kijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta	7
1. Nykyinen tilanne ja muutosten tarve	3	2. Voimaantulo	7
1.1. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteet	3	3. Sääntämisjärjestys	7
1.2. Muutosten tarve	3	LAKITEKSTIT	8
2. Ehdotetut muutokset	4	1. Laki työntekijäin eläkemaksusta	8
3. Esityksen taloudelliset vaikutukset	4	2. Laki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	5	3. Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta	10
1. Lakiehdotusten perustelut	5		
1.1. Laki työntekijäin eläkemaksusta	5		
1.2. Laki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta	6		
1.3. Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta			

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja muutosten tarve**1.1. Työeläkkeiden rahoitusperiaatteet**

Työntekijäin eläkelain (395/61, jäljempänä TEL), lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62, jäljempänä LEL) ja eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85, jäljempänä TaEL) mukaan työnantajan on kustannettava lakien piiriin kuuluvien henkilöiden eläketurva. Mainittujen lakien mukaisen eläketurvan toimeenpanosta huolehtivat eläkevakuutusyhtiöt, eläkekassat, eläkesäätiöt ja työeläkekassa sekä esiintyvien taiteilijoiden eläkekassa.

Valtion eläkelaisissa (280/66, jäljempänä VEL) säädetään vastaavasta eläketurvasta valtion virka- tai työsuhteissa olevien henkilöiden osalta. VEL:n mukaan eläketurvasta huolehtii valtiokonttori, ja eläkkeet maksetaan valtion tulo- ja menoarvioon otetusta määrärahasta. Tulevien eläkkeiden maksamiseen varautumiseksi ja eläkemenojen tasaamiseksi on lisäksi olemassa valtion eläkerahasto (L valtion eläkerahastosta 1372/89), jonne virastot ja laitokset ovat velvollisia suorittamaan vuotuista eläkemaksua, jonka perusteet valtioneuvosto määrittää.

Kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden ja työntekijöiden oikeudesta vastaavaan eläketurvaan säädetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa (202/64, jäljempänä KVTEL), jonka mukaan toimeenpanevana laitoksena on kunnallinen eläkelaitos. Sen menoja varten tarvittavat varat kerätään sanotun lain mukaan eläkelaitoksen jäsenyhteisöiltä. Viranhaltijoilta ja työntekijöiltä maksuja ei nimenomaisen säännöksen mukaan kanneta.

Evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkon, Suomen Pankin ja kansaneläkelaitoksen palveluksessa olevien henkilöiden eläketurvaa varten on omat säädöksensä ja määräyksensä, joiden mukaan eläketurvan kustantaminen on niissäkin yksin työnantajan vastuulla.

Merimieseläkelain (72/56, jäljempänä MEL) mukaan vakuutettu ja hänen työnantajansa ovat kumpikin velvolliset suorittamaan merimieseläkekassalle saman suuruisen vakuutusmaksun. Myös valtio osallistuu eläketurvan kustantamiseen suorittamalla kolmanneksen MEL:n mukaisista eläkkeistä.

Kaikkien edellä mainittujen eläkelakien piiriin kuului vuoden 1990 lopussa noin 2 050 000 henkilöä.

TEL:n vähimmäisehtojen mukaisen vakuutuksen keskimääräinen maksu eli TEL-maksu on 16,9 prosenttia palkoista vuonna 1991. LEL-maksu on tätä hieman korkeampi, TaEL-maksu puolestaan alempi. Kuntatyönantajan keskimääräinen maksu vuonna 1991 on noin 18,5 prosenttia palkoista. Valtion yleinen eläkemaksuprosentti on 25 ja kirkon 22,5. MEL-järjestelmässä sekä vakuutetun että työnantajan maksu on 8 prosenttia palkasta vuonna 1991.

1.2. Muutosten tarve

Työeläkejärjestelmän rahoituksen kannalta väestön epäedulliseen suuntaan muuttuva ikärakenne ja järjestelmien asteittainen voimaantulo johtavat siihen, että eläkemeno suhteessa palkkasummaan nousee olennaisesti nykyiseen tasoon verrattuna. Vuonna 1990 yksityisen sektorin työeläkemeno oli 13 prosenttia palkkasummasta. Ennusteiden mukaan tämä suhdeluks tulee nopeasti kasvamaan. Tästä aiheutuvat ongelmat muun muassa työeläkejärjestelmän pitkän aikavälin rahastointi- ja rahoitusperiaatteiden osalta ovat olleet selvitettävänä työeläkerahastotoimikunnassa. Toimikunnan tuli ottaa huomioon työeläkejärjestelmän asteittainen voimaantulo ja väestön epäedulliseen suuntaan muuttuva ikärakenne. Toimikunnan määräaika päättyi 30 päivänä marraskuuta 1991.

Pitkän aikavälin ongelmien rinnalle ovat kuluvana vuonna tulleet myös lyhyen aikavälin ongelmat, kun Suomen kansantalous on ajautunut poikkeuksellisen syvään lamaan. Työttömyyden kasvaessa työpanos ja sen myötä myös työeläkemaksun maksupohja supistuvat.

Osana vuosia 1992 ja 1993 koskevaa 29 päivänä marraskuuta 1991 allekirjoitettua tulopoliittista sopimusta on työmarkkinaosapuolten kesken sovittu työntekijäin eläkemaksusta, jonka määrä on vuonna 1993 3 prosenttia työntekijän ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Eläkemaksu pidätetään myös tulo- ja varallisuusverolain 54 §:n mukaisesta palkkatu-

lost. Eläkemaksu on kokonaisuus, josta eläkelaitokseen, rahastoon tai viranomaiseen nähdessä vastaa työnantaja.

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän osalta työntekijäin eläkemaksusta kohdistetaan 2,5 prosenttiyksikköä työeläkemaksun ta-sausosaan ja 0,5 prosenttiyksikköä käytetään vanhuuseläkkeiden rahastointiin. Rahastointi toteutetaan siirtämällä rahastointia vastaava määrä tasausrahastosta vanhuuseläkerahastoon. Muulta kuin 0,5 prosenttiyksikön osalta työntekijämaksu alentaa työnantajan maksua. Julkisen sektorin osalta eläkemaksun vaikutus työnantajamaksuun sekä virastojen ja laitosten että liikelaitosten osalta ratkaistaan erikseen. Myös valtionapulaitosten osalta valtion-osuusudistukseen liittyvät kysymykset selvitetään erikseen.

Eri ansioeläkkeiden erilaisesta menokehityksestä työntekijämaksun määräytymiselle aiheutuvat ongelmat ja muut pysyvään järjestelmään liittyvät yksityiskohdat selvitetään syyskuun 1992 loppuun mennessä.

2. Ehdotetut muutokset

Edellisessä kohdassa kuvatuista syistä ehdotetaan, että myös vakuutetut osallistuisivat kaikissa ansioeläkejärjestelmissä eläketurvan kustantamiseen. Tämä toteutettaisiin vuoden 1993 osalta lailla työntekijäin eläkemaksusta ja lailla valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta sekä lailla KVTEL:n piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta. Ehdotuksen mukaan kaikki työ- tai virkasuhteessa taikka muussa palvelussuhteessa olevat henkilöt suorittaisivat samansuuruisia eläkemaksua siitä riippumatta, minkä ansioeläketurvaa koskevan lain piiriin henkilö kuuluu. Eläkemaksu koskisi näin ollen myös sellaista ansioeläketurvaa, jota koskevassa laissa nimenomaisesti säädetään, ettei sen piiriin kuuluvalta palkansaajalta peritä maksua eläketurvan kustantamiseksi. Laki ei kuitenkaan koskisi MEL:n piiriin kuuluvia työntekijöitä, joiden vakuusmaksuvelvollisuudesta säädetään sanotussa laissa.

Ehdotuksen mukaan yksityisen sektorin työeläkevakuutusmaksu säilyy entisenlaisena vakuutusteknisenä kokonaisuutena, vaikka se muodostuu työntekijäin eläkemaksusta ja työnantajan eläkevakuutusmaksusta. Työnantaja

vastaisi työeläkevakuutusmaksun suorittamisesta eläkelaitokselle samalla tavoin kuin nykyisinkin. Myös työeläkevakuutusmaksun vahvistamismenettely säilyy ennallaan. Tarkoituksena on, että työnantajan oikeus käyttää takaisinlainausta eli maksaa velkakirjalla rahastoituva maksun osa kohdistuisi kuitenkin vain työnantajan eläkevakuutusmaksuun.

Vuonna 1993 työntekijäin eläkemaksuosuus olisi 3 prosenttia ennakoperintälain (418/59) 4 §:n tarkoittamasta palkasta. Työntekijäin eläkemaksu olisi lopullinen eikä siihen sovellettaisi sellaista ennakkomaksuista ja lopullisesta maksusta koostuvaa selvittelymenettelyä kuin eläkevakuutusmaksuun muun muassa TEL-järjestelmässä sovelletaan.

Hallitus on tietoinen, että työntekijäin eläkemaksu osittain kohdistuu myös sellaiseen palkkatuloon, jonka perusteella eläketurvaa ei kerry. Työntekijäin eläkemaksulla ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa työaikaisen palkan antaman toimeentulon ja eläkkeen antaman toimeentulon keskinäistä suhdetta. Työntekijäin eläkemaksun mahdollinen pysyvä toteuttamistapa sekä mahdollisuudet yhtenäistää työnantajan ja työntekijäin maksujen perusteena olevat palkkakäsitteet ja muut yksityiskohdat selvitetään vuoden 1992 syyskuun loppuun mennessä. Koska toisaalta ehdotettu lainsäädäntö on yksivuotinen ja palkkakäsitteet selvitetään erikseen, on ehdotettua maksun kohdentumista tässä vaiheessa pidettävä tarkoituksenmukaisena. Mikäli yhtenäisestä palkkakäsitteestä sovitetaan vuoden 1992 syyskuun loppuun mennessä, sitä voidaan soveltaa jo vuoden 1993 työeläkemaksuun.

Työntekijäin eläkemaksu olisi verotuksessa kokonaisuudessaan vähennyskelpoinen erä samalla tavoin kuin pakollisesta eläkevakuutuksesta suoritettava maksu. Tämä on perusteltua, koska eläke on aikanaan eläkkeensaajalle verotettavaa tuloa. Tämä verovähennysosuus ei kaventaisi vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen nykyistä vähennyskelpoisuutta, koska eläkemaksuosuus sisältyy osana pakolliseen työeläkemaksuun.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työntekijäin eläkemaksuosuuden verokohtelu vähentäisi vuonna 1993 verokertymää yhteensä 3 000 miljoonaa markkaa.

Kun työntekijäin eläkemaksuosuus johtaisi työnantajan maksuosuuden alenemiseen vuonna 1993, olisi tästä koituvaa säästö yksityisen sektorin työnantajille 3 700 miljoonaa markkaa vuonna 1993. Pitkällä aikavälillä myös työeläkemaksusta rahastoituva osuus helpottaa työeläkemaksun kokonaiskorotustarvetta.

Julkisen sektorin osalta esityksen taloudelliset vaikutukset muodostuvat toisaalta pienen-

tyivistä työeläkekustannuksista ja toisaalta pienentyvistä verotuloista. Nettovaikutukseksi voidaan vuonna 1993 arvioida valtion osalta —800 miljoonaa markkaa ja kuntien osalta 100 miljoonaa markkaa.

Vakuutettujen kannalta nettovaikutus veron pienentymisen huomioon ottaen olisi yhteensä 3 800 miljoonaa markkaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki työntekijäin eläkemaksusta

1 §. Pykälän 1 momentissa säädetään ansioeläketurvan piiriin kuuluvien työntekijöiden ja virkamiesten sekä muussa palvelussuhteessa olevien henkilöiden osallistumisesta ansioeläketurvan kustantamiseen vuonna 1993.

Osallistuminen ansioeläketurvan kustantamiseen koskisi 2 momentissa lueteltujen lakien, eläkesääntöjen ja eläkeohjesääntöjen mukaista eläketurvaa. Laki ei koskisi valtion ja kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvia henkilöitä, joiden osallistumisesta eläketurvan kustantamiseen säädetään erikseen. MEL:n piiriin kuuluvan työntekijän vakuutusmaksuvelvollisuus määräytyy sanotun lain mukaan.

2 §. Työntekijäin eläkemaksu on tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti 3 prosenttia enakkoperintälain 4 §:n tarkoittamasta palkasta. Tämä määrä olisi lopullinen siten, ettei siihen sovelleta sellaista enakkomaksuista ja lopullisesta maksusta koostuvaa selvittelymenettelyä kuin mitä noudatetaan yksityisen sektorin eläkevakuutusmaksuun TEL-järjestelmässä. Työnantaja pidättäisi eläkemaksun jokaisen palkanmaksun yhteydessä. Pidätys on toimitettava myös sellaisesta ulkomailla työskentelystä saadusta tulosta, joka ei ole tulo- ja varallisuusverolain (1240/88) 54 §:n mukaan veronalaista.

3 §. Pykälän mukaan työnantajan eläkevakuutusmaksu ja työntekijäin eläkemaksu muodostavat ansioeläketurvan kustantamiseksi suoritettavan maksun. Maksun suorittamisesta eläkelaitokselle tai eläketurvan toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle taikka rahastolle

vastaisi työnantaja samalla tavoin ja samojen säännösten, määräysten tai sopimuksen mukaan kuin hän vastaa työnantajan eläkevakuutusmaksun suorittamisesta nykyisinkin. Näin ollen vaatimukset eläkevakuutusmaksuun liittyvien laiminlyöntien johdosta voidaan kohdistaa vain työnantajaan. Työntekijältä maksua ei jälkikäteen enää perittäisi. Työntekijän osallistuminen ansioeläketurvan kustantamiseen ei merkitse sitä, että yksittäinen työntekijä tulisi vakuutusyhtiön ja työnantajan tekemän yksityisoikeudellisen vakuutussopimuksen osapuoleksi ja siitä aiheutuvien velvoitteiden kohteeksi.

4 §. Ehdotuksen mukaan eläkemaksu olisi verotuksessa vähennyskelpoinen. Verovähennysosuus ei kaventaisi vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta, koska eläkevakuutusmaksuosuus on osa pakollista työeläkevakuutusmaksua.

5 §. Työnantajan eläkevakuutusmaksusta työnantaja voi valittaa eläkelautakuntaan. Koska työntekijäin eläkemaksu kuuluu vakuutusteknisesti osana työnantajan vastuulla olevaan työeläkevakuutusmaksuun, myös työntekijälle tulee varata muutoksenhakumahdollisuus eläkelautakuntaan. Muutoksenhaun osalta työntekijäin eläkemaksuun noudatetaan siten soveltuvin osin, mitä ansioeläketurvaa koskevista laeissa, eläkesäännössä tai eläkeohjesäännössä on muutoksenhausta säädetty tai määrätty. Tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta antaisi sosiaali- ja terveysministeriö.

6 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta ja olevan voimassa vuoden loppuun. Tulopoliittisen sopimuksen yhteydessä osapuolet sopivat, että järjestelmän jatkami-

seen liittyvät yksityiskohdat sovitaan vuoden 1992 syyskuun loppuun mennessä.

1.2. Laki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta

1 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön osallistumisesta ansioeläketurvan kustantamiseen vuonna 1993.

Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluu VEL:n 1 §:n 1 momentissa tarkoitettu virkai- tai työsuhteessa valtioon olevien lisäksi eräitä sellaisia ryhmiä, jotka eivät ole valtion palveluksessa, mutta joilla on oikeus valtion varoista eläketurvaan soveltuvin osin samojen säännösten mukaan kuin valtion virkamiehillä ja työntekijöillä. Tällaisia ryhmiä ovat peruskoulun ja lukion viranhaltijat, eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) piiriin kuuluvien valtionapulaitosten henkilöstö, eräiden muiden lakisääteistä valtionosuutta saavien yksityisten yhteisöjen ja laitosten henkilöstö, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 22 §:ssä tarkoitettujen yksityisten toimintayksiköiden henkilöstö sekä pohjoismaisten instituuttien henkilöstö.

Velvollisuus suorittaa eläkemaksua koskisi 2 momentin mukaan myös kansanedustajia ja valtioneuvoston jäseniä, mikä on tarpeen mainita erikseen.

Niiden valtion palveluksessa olevien työntekijöiden, joiden osalta eläketurva määräytyy TEL:n, LEL:n tai TaEL:n mukaan, eläkemaksu maksettaisiin sille eläkelaitokselle, jolle valtio työnantajana maksaa eläkevakuutusmaksun.

2 §. Työnantaja perisi eläkemaksun palkanmaksun yhteydessä. Pääosin perintä tapahtuisi automaattista palkanlaskentajärjestelmää hyväksi käyttäen. Niiden ryhmien osalta, joiden kanssa valtiolla ei ole palkanmaksusuhdetta, kuten esimerkiksi peruskoulun ja lukion viranhaltijat, olisi asianomaisen työnantajan kanssa sovittava tarpeellisista maksujärjestelyistä. Tämä olisi valtiokonttorin asia samoin kuin ohjeiden antaminen eläkemaksun perimistä ja tilittämistä koskevista asioista.

Eräistä valtion varoista suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) piiriin kuuluvan henkilön osalta 1 momentissa tarkoitettu palk-

ka määräytyy sen palkkauksen perusteella, johon valtionapulaitoksella on oikeus saada valtionapua.

Eläkemaksun suuruudeksi ehdotetaan 3 prosenttia henkilön ennakkoerinnän alaisen palkan määrästä. Prosentti on samansuuruinen kuin muissa ansioeläkejärjestelmissä.

3 §. Valtion virastojen ja laitosten eläkemaksuista on säädetty valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) ja liikelaitosten eläkemaksusta valtion liikelaitoksista annetussa laissa (627/87). Tämän lisäksi lakisääteistä valtionosuutta saavien laitosten eläkemaksuista on omat säännöksensä samoin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon yksityisten toimintayksiköiden eläkemaksusta.

Lähtökohtana on, että työntekijäin eläkemaksu vähentää työnantajan eläkemaksua.

Jotta kaikkia niitä lakeja, joissa työnantajan eläkemaksusta on säädetty, ei tarvitsisi tässä yhteydessä muuttaa, ehdotetaan 3 §:ään otettavaksi säännös, jonka mukaan tämän lain mukainen eläkemaksu, sen estämättä, mitä työnantajan eläkemaksusta on säädetty, vähentää työnantajalle säädettyä eläkemaksua siten kuin valtiovarainministeriö määrää.

Koska kaikki valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat työnantajat eivät maksa lainkaan eläkemaksua tai eläkemaksun perusteet voivat vaihdella huomattavastikin, valtiovarainministeriö määräisi, missä tapauksissa vähennys tehdään ja minkä suuruisena.

4 §. Pykälässä ehdotetaan, että työntekijäin eläkemaksusta kertyviä varoja käsiteltäisiin valtion eläkerahaston kirjanpidossa erillään muista eläkerahaston varoista. Tämä on tarpeen muun muassa informaation saamiseksi työntekijäin eläkemaksusta kertyvien varojen määrästä.

5 §. Työntekijäin eläkemaksun perimisestä ja tilittämisestä valtion eläkerahastoon vastaa työnantaja. Jos suoritusta ei tapahdu määräajassa, ehdotetaan 5 §:ään otettavaksi säännös perinnän toimittamisesta näissä tapauksissa ja viivästyskorosta.

6 §. Tarkemmat määräykset lain soveltamisesta antaisi valtiovarainministeriö.

7 §. Ehdotuksen mukaan eläkemaksu olisi verotuksessa vähennyskelpoinen. Verovähennysosuus ei kaventaisi vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuutta.

8 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1993 alusta ja olevan voimassa vuoden loppuun.

1.3. Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksuta

1 §. Pykälän 1 momentissa säädetään KVTEL:n alaisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden velvollisuudesta suorittaa vuonna 1993 eläkemaksua kunnalliselle eläkelaitokselle.

Niistä jäsenyhteisön työntekijöistä, joille jäsenyhteisö on järjestänyt eläketurvan LEL:n tai TaEL:n mukaan, eläkemaksu suoritetaan sille eläkelaitokselle, jossa työnantaja on järjestänyt eläketurvan. Laki ei koskisi myöskään eläkelaitoksen jäsenyhteisön palveluksessa olevia VEL:n alaisia viranhaltijoita tai työntekijöitä.

Velvollisuus suorittaa eläkemaksua koskisi 2 momentin mukaan myös kunnallisia luottamushenkilöitä.

Lain 3 momentin mukaan laki koskisi myös jäsenyhteisön oman eläkesäännön alaisuuteen kuuluvia viranhaltijoita ja työntekijöitä. He olisivat velvolliset suorittamaan eläkemaksun heidän eläkkeestään huolehtivalle työnantajalle samoin edellytyksin kuin laissa säädetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvista henkilöistä. Heihin sovellettaisiin soveltuvin osin lain muita säännöksiä.

2 §. Eläkemaksun suuruudeksi ehdotetaan 3 prosenttia viranhaltijain ja työntekijäin sekä luottamushenkilöiden ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

3 §. Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön velvollisuudesta maksaa eläkelaitokselle maksuosuuksia eläkelaitoksen menoja varten säädetään KVTEL:n 6 §:ssä. Lain lähtökohtana olisi, että työntekijäin eläkemaksu vähennettäisiin eläkelaitoksen jäsenyhteisöille eläkelaitoksen valtuuskunnan määräämästä eläkemaksusta. Eläkemaksun suuruudesta ja sen määräytymisestä päättäisi eläkelaitoksen valtuuskunta, joka myös määräisi, kuinka työntekijäin eläkemaksu vähennetään jäsenyhteisöjen maksuosuuksista.

4 §. Eläkelaitoksen jäsenyhteisö perisi eläkemaksun palkanmaksun yhteydessä ja tilittäisi sen eläkelaitokselle.

5 §. Eläkelaitoksen valtuuskunta päättäisi työntekijäin eläkemaksun käsittelystä eläkelaitoksen kirjanpidossa ja lopullisessa tilinpäätöksessä. Eläkelaitoksen kirjanpidosta tulee käydä ilmi, kuinka paljon työntekijäin eläkemaksua on kerätty.

6 §. Pykälässä säädettäisiin eläkelaitoksen

valtuuskunnan oikeudesta päättää, että määräaikana maksamattomista eläkemaksuista voidaan periä viivästyskorkoa sekä koron suuruudesta. Viivästyskorko olisi samansuuruinen kuin eläkelaitoksen jäsenyhteisöiltään maksamattomista maksuosuuksista muutenkin perimä viivästyskorko.

7 §. Ehdotuksen mukaan eläkemaksu olisi verotuksessa vähennyskelpoinen. Verovähennysosuus ei kaventaisi vapaaehtoisten eläkevaikutusmaksujen vähennyskelpoisuutta.

8 §. Pykälässä määrättäisiin viranhaltijan ja työntekijän sekä luottamushenkilön oikeudesta valittaa jäsenyhteisön suorittamasta eläkemaksun perinnästä. Muutosta voisi hakea valittamalla sen läänin lääninoikeuteen, jossa eläkelaitoksella on kotipaikka. Tällöin kaikki asiaa koskevat valitukset voitaisiin käsitellä samassa paikassa. Koska kysymyksessä ei ole eläkettä koskeva valitus, valituspaikka olisi lääninoikeus.

Jäsenyhteisön oikeudesta hakea muutosta olisi voimassa, mitä KVTEL:ssa on säädetty.

9 §. Tarkemmat määräykset lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaisi eläkelaitoksen valtuuskunta.

10 §. Laki on tarkoitettu olemaan voimassa vuoden 1993 ajan.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993 ja olemaan voimassa vuoden 1993 loppuun.

Tarkoituksena on, että työmarkkinaosapuolet sopivat järjestelmän jatkamiseen liittyvät yksityiskohdat vuoden 1992 syyskuun loppuun mennessä.

3. Säättämisjärjestys

Eläkekustannuksia pidetään palkkoihin rinnastettavana kustannuseränä. Veron tai siihen verrattavan julkisoikeudellisen maksun eräs tunnusmerkki on se, että maksulla kerätään varoja ennalta määräämättömään tarkoitukseen julkiselle vallalle. Ehdotettu työntekijäin eläkemaksu tilitetään valtion osalta valtion eläkerahastoon ja kuntien osalta kunnalliselle eläkelaitokselle sekä yksityisen sektorin osalta kullekin asianomaiselle työeläkelaitokselle. Työntekijäin eläkemaksu ei ole itsenäinen mak-

su, vaan osa työnantajan vastuulla olevaa eläkevakuutusmaksua. Työnantajan eläkevakuutusmaksua ei ole lainsäädännössä pidetty verona myöskään julkisella sektorilla.

Työnantajien ja työntekijöiden palkkoja koskeissa neuvotteluissa sovittiin, että osa palkoista siirretään nykyistä suuremmassa määrin eläketurvan rahoittamiseen. Työnantajan eläkevakuutusmaksu on mitoitettu vastaamaan sitä vakuutusriskiä, joka eläkevastuusta aiheutuu. Työntekijöiltä perittävä eläkemaksu otetaan siten samalla tavoin huomioon tätä eläkevastuuta katettaessa. Tämä maksu tullaan ottamaan myös huomioon vuoden 1993 työnantajan eläkevakuutusmaksua määrättäessä.

Sopimuksen mukaisesti ehdotetulla työntekijäin eläkemaksua koskevalla lainsäädännöllä työnantajan kustannustasoa kevennetään siirtämällä osa eläkekustannuksista työntekijöiden maksettavaksi. Tämän seurauksena työnantajan vastuu ja asema eläketurvan järjestämiseen nähdessä ei muutu. Työntekijäin eläkemaksu ei myöskään vaikuta työntekijän eläketurvan sisältöön.

Työntekijä- ja työnantajajärjestöt ovat hy-

väksymänsä tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti sopineet palkkatason alentamisesta sovitulla työntekijäin eläkemaksun määrällä. Kun tästä on yhteisymmärryksessä työehtosopimuslain puitteissa sovittu, ei tämän voida katsoa loukkaavan kenenkään saavutettuja etuja.

Edellä olevan perusteella hallitus katsoo, että työntekijäin eläkemaksu näin perittynä ei ole vero tai siihen verrattava julkisoikeudellinen maksu, jota peritään ennalta määräämättömään tarkoitukseen, ja että ehdotetut lait voidaan säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaan yksinkertaisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Koska ehdotettavassa työntekijäin eläkemaksua koskevassa lainsäädännössä on sen luonteen huomioon ottaen sellaisia piirteitä, ettei sen lainsäätämisyjärjestys ole yksiselitteinen, hallitus pitää suotavana, että ehdotuksesta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijäin eläkemaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sen estämättä, mitä muualla laissa säädetään, työ- tai virkasuhteessa taikka muussa palvelussuhteessa olevat henkilöt osallistuvat vuonna 1993 ansioeläketurvan kustantamiseen työntekijäin eläkemaksulla.

Ansioeläketurvalla tarkoitetaan tässä laissa 1) työntekijäin eläkelain (395/61) vähimmäisehtojen,

2) lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62),

3) eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain (662/85)

4) Suomen Pankin eläkesäännön,

5) kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön,

6) kirkkolain (635/64) ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/66) sekä

7) ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/69)

mukaisesti määräytyvää eläketurvaa.

Valtion ja kunnallisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta vuonna 1993 on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Merimieseläkelain (72/56) piiriin kuuluvan työntekijän vakuutusmaksuvelvollisuudesta on voimassa, mitä sanotussa laissa säädetään.

2 §

Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksuna kolme pro-

senttia palveluksessaan olevan henkilön ennakoperintälain (418/59) 4 §:n tarkoittamasta palkasta. Työnantaja pidättää palkanmaksun yhteydessä työntekijäin eläkemaksun myös tuloja varallisuusverolain (1240/88) 54 §:n mukaisesti palkkatulosta.

3 §

Ansioeläketurvan kustantamiseksi suoritettava maksusta, joka muodostuu työnantajan eläkevakuutusmaksusta ja työntekijäin eläkemaksusta, vastaa eläkelaitokseen nähden työnantaja niin kuin eläkevakuutusmaksun tai sitä vastaavan maksun suorittamisesta on erikseen säädetty, määrätty tai sovittu.

4 §

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettulla henkilöllä on oikeus vähentää työntekijäin eläkemaksu verotuksessa siten kuin tulo- ja varallisuusverolaissa säädetään.

5 §

Työntekijäin eläkemaksua koskevan muutoksenhaun osalta noudatetaan soveltuvin osin, mitä eläkevakuutusmaksusta tai sitä vastaavasta maksusta on 1 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa, eläkesäännössä tai eläkeohjesäännössä säädetty tai määrätty.

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta antaa sosiaali- ja terveysministeriö.

6 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1993, ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Tätä lakia sovelletaan palkkaan, joka on maksettu lain voimassa ollessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Valtion eläkelain 1 §:ssä tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa valtioon olevat henkilöt tai henkilöt, joiden oikeudesta eläkkeeseen valtion varoista on soveltuvin osin voimassa, mitä virka- tai työsuhteessa valtioon olevan henkilön oikeudesta eläkkeeseen säädetään, osallistuvat ansioeläketurvansa kustantamiseen maksamalla vuonna 1993 valtion eläkerahastoon eläkemaksun siten kuin tässä laissa säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös kansanedustajaa ja valtioneuvoston jäsentä.

2 §

Työnantaja on velvollinen pidättämään palkanmaksun yhteydessä 1 §:ssä tarkoitettuna eläkemaksuna kolme prosenttia palveluksessaan olevan henkilön virka- tai työsuhteeseen perustuvasta ennakoperintälain (418/59) 4 §:n

tarkoittamasta palkasta ja tilittämään eläkemaksun valtion eläkerahastoon valtiokonttorin määräämällä tavalla.

3 §

Sen estämättä, mitä erikseen säädetään työnantajan eläkemaksusta, tämän lain mukainen eläkemaksu vähentää työnantajan maksettavaksi säädettyä eläkemaksua siten kuin valtiovarainministeriö määrää.

4 §

Tämän lain perusteella valtion eläkerahastoon suoritettavia eläkemaksuja pidetään valtion eläkerahastosta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuina eläkerahaston tuloina.

Valtiokonttorin on valtion eläkerahaston kirjanpidossa käsiteltävä tämän lain mukaisista eläkemaksuista koostuvia varoja siten, että ne

voidaan erottaa valtion virastojen ja laitosten sekä valtion liikelaitosten eläkemaksuista koostuvista varoista ja valtion eläkerahaston muista varoista.

5 §

Jos eläkemaksua ei suoriteta määräajassa, peritään valtiokonttorille vuotuista viivästyskorkoa 16 prosenttia. Eläkemaksut ja viivästyskorot saadaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

6 §

Tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta antaa valtiovarainministeriö.

7 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus vähentää tässä laissa tarkoitettu eläkemaksu verotuksessa siten kuin tulo- ja varallisuusverolaissa (1240/88) säädetään.

8 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammiukuuta 1993, ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Tätä lakia sovelletaan palkkaan, joka on maksettu lain voimassa ollessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaisissa (202/64) tarkoitettussa virka- tai työsuhteessa kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöön olevat viranhaltijat ja työntekijät ovat velvollisia suorittamaan eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle vuonna 1993 siten kuin tässä laissa säädetään.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain (578/77) alaisia luottamushenkilöitä.

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön oman eläkesäännön piiriin kuuluvat viranhaltijat ja työntekijät ovat velvollisia suorittamaan tässä laissa säädetyn eläkemaksun eläkkeestään huolehtivalle työnantajalle. Heihin sovelletaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa on muutoin säädetty.

2 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden eläkemaksu on kolme prosenttia ennakkoperintälain (418/59) 4 §:n tarkoittamasta palkasta.

3 §

Sen estämättä, mitä erikseen säädetään työnantajan eläkemaksusta, tämän lain mukainen eläkemaksu vähennetään työnantajalta perittävästä eläkemaksusta siten kuin kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunta määrää.

4 §

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisö on velvollinen perimään eläkemaksun 2 §:ssä tarkoitettua palkkaa maksaessaan sekä tilittämään sen kunnalliselle eläkelaitokselle.

5 §

Kunnallisen eläkelaitoksen valtuuskunta päättää eläkemaksujen käsittelystä eläkelaitoksen kirjanpidossa.

6 §

Jos eläkemaksua ei suoriteta kunnalliselle eläkelaitokselle määräajassa, peritään eläkelaitoksen jäsenyhteisöiltä viivästyskorkoa eläkelaitoksen valtuuskunnan päätöksen mukaisesti.

7 §

Edellä 1 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus vähentää tässä laissa tarkoitettu eläkemaksu siten kuin tulo- ja varallisuusverolaissa (1240/88) säädetään.

8 §

Tämän lain mukaisesta jäsenyhteisöjen eläkemaksun pidätyksestä on tässä laissa tarkoitetuilla henkilöillä oikeus hakea muutosta valittamalla Uudenmaan läänin lääninoikeuteen.

Jäsenyhteisön oikeudesta hakea muutosta siihen, mitä tässä laissa säädetään, on voimassa, mitä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 2 momentissa säädetään.

9 §

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta antaa eläkelaitoksen valtuuskunta.

10 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1993, ja se on voimassa 31 päivään joulukuuta 1993.

Tätä lakia sovelletaan palkkaan, joka on maksettu lain voimassa ollessa.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 20 päivänä joulukuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski*

